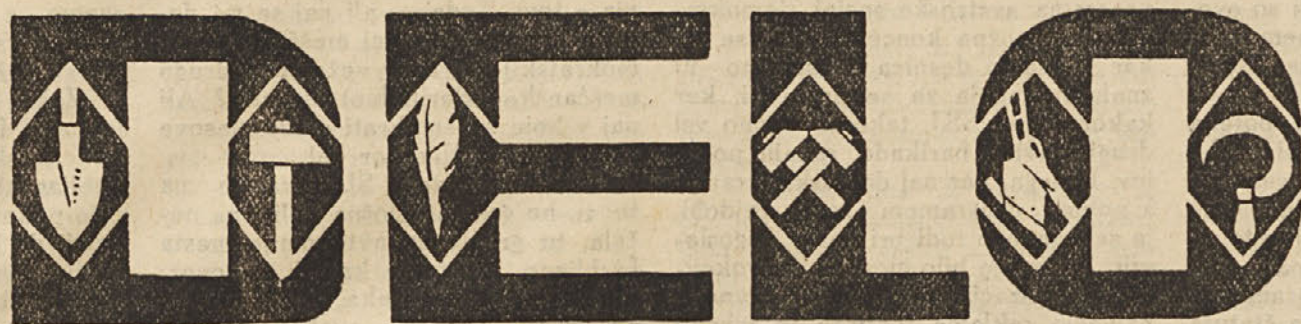

Mir med nami proletarci! Vojna kapitalizmu!

Naročnina:	
mesečno	3 Din
četrtletno	9 »
polletno	15 »
letno	30 »

Proletarski tisk je eno izmed naših orožij. Kdor podpira naš tisk, prispeva k zmagi proletariata. Ne zedinjenje v besedah, nego zedinjenje v resnici privede proletariat do njegove politične veljave in moči.

GLASILO DELAVCEV IN KMETOV.

Leto I.

Ljubljana, dne 1. novembra 1926.

Štev. 5.

Ob devetletnici ruske revolucije

7. novembra t. l. bo proslavljal ruski proletariat devetleten obstoj Sovjetske Rusije, velike države, v kateri so prevzeli politično oblast v svoje roke delavci in kmetje potom svoje stranke.

Delavstvo vseh dežel bo delilo veselje ruskih sodrugov z željo, da povsod zasije solnce svobode.

V čem leži pomen ruske novembarske ali takozvane boljševiške revolucije 1917. leta? Februarja 1917. leta je padel ruski carizem in Rusom je zavladala »demokratska« meščanska vlada z Miljukovim na čelu. Tudi v Nemčiji je bil vržen v istem letu cesarski Viljemov sistem in nadomestila ga je »demokratska« buržuazija. Ruski boljševiki so po padcu carizma rekli, da je treba vreči tudi liberalno meščansko vlado in da mora zagospodovati proletariat v zvezi s kmeti. Poleg oficijelne meščanske vlade se je takoj upustavila druga vlada — vseruski sovjet delavcev, kmetov in vojakov. In ta sovjet je nekaj mesecev pozneje prevzel vlado v 150 milijonski Rusiji. Nemška socialna demokracija ni poznala onih naukov zgodovine, kakor jih je ruska: nemška socialna demokracija je dejala, da je treba braniti nemško demokratsko meščansko republiko in danes ima Nemčija — Hindenburga in diskuzijo o povratku Viljema, ruska socialna demokracija (boljševiki) je pa rekla: mi moramo vreči tudi liberalno meščansko Rusijo in dati proletariatu oblast v svoje roke. Če bi bili ruski socialnodemokrati tako kratkovidni nemarksisti, kakor nemški, bi bila danes Rusija tudi — mogočna reakcionarna meščanska država. Za ceno politične oblasti so boljševiki podpisali tudi brest-litovski mir in so ohranili oblast proletariata, v Nemčiji se je pa pod krinko demokracije utrdila meščanska in monarhistična reakcija. Mi ne gledamo na nemške dogodke, kot da so bili nekateri »podkupljeni od buržuazije«, da »so izdali proletariat« itd. Nemška socialna demokracija je imela Kautskega, ki je mnogo pisal o revoluciji, ruska socialna demokracija je pa imela Lenina in Trotkega, ki sta malo pisala, pa tem več delala za revolucijo. Nemška socialna demokracija je imela mnogo teoretične diskuzije, ruska po bogate politične izkušnje — predvsem prvo poraženo rusko revolucijo 1905. leta. Leto 1905. je dalo ruskim delavcem ono dalekovidnost in polet 1917. leta.

Danes preživlja Rusija krizo. Nekateri tolmačijo to krizo tako, kot da je današnja Rusija zapisana propadu. Ti tolmači niso ne politiki in še manj socialisti. Ruski proletariat je prevzel 1917. leta politično oblast, izvršil je politično revolucijo, danes ima v rokah državni aparat, da potom njega gospodarsko in duševno pripravlja socializem. Gospodarska revolucija je pa vedno dolga. Francoška buržuazija je 1789. leta hitro prevzela politično oblast, gospodarsko se je pa uveljavil meščanski sistem tekmo dolgi desetletij.

Poostren boj v Angliji.

Pol leta stavka. — Zveza z zimo. — Angleška rudarska stavka traja že šest mesecev. Po nešteti brezuspešnih pogajanjih med delavci in podjetniki stoji danes boj na isti točki kakor maja meseca. Še več! Po šest mesecih boja so vsi mostovi podrti: boj se je poostрил.

Nekateri kriče: v Rusiji ni socializma in mislijo, da so s tem negirali rusko revolucijo. Noben vodilni ruski revolucionar še ni nikdar rekel: danes vlada v Rusiji socializem. Temveč v Rusiji vlada proletariat potom svoje stranke in pripravlja socializem. Za to mu služi politična oblast. Ali bo trajala ta prehodna doba 10 ali 50 let, zavisi v veliki meri tudi od tega, kako se bodo zasukali dogodki po drugih velikih državah.

V svojem zadnjem velikem govoru pred smrtjo je dejal ideolog, vodja in organizator ruske revolucije — Lenin, sledeče:

»Pet let smo držali svojo oblast in skoro vseh pet let smo se vojskovali. To je razumljivo, ker so bili kmetje generalno za nas. Oni so razumeli, da stoji za belimi (= Vranglovci itd.) veleposestniki, ki jih sovražijo bolj kakor vse na svetu. Vi razumete, da smo mi prevzeli oblast za delavce in da imamo pred seboj cilj, da s pomočjo te oblasti zgradimo socialistični red. Zato je nastalo za nas najvažnejše vprašanje v gospodarski pripravi socialističnega gospodarstva. Tega nismo mogli pripraviti direktno, ampak moramo delati to indirektno.«

Često se očita Rusom velike napake. Na te očitke je odgovoril Lenin malo pred svojo smrtjo:

»Brez dvoma je, da smo mi napravili mnogo, mnogo neumnosti in da jih bomo še delali. Nihče ne more tega bolje presoditi in jasneje videti kakor jaz. Zakaj delamo neumnosti? Ker smo: 1. zaostala država, 2. ker je pri nas izobrazba minimalna in 3. ker smo brez pomoči. Niti ena civilizirana država nas ne podpira; nasprotno — vse delajo proti nam. 4. Obstoji vprašanje državnega aparata.

In to moramo delati več let, da aparat izpopolnimo in pritegnemo nove sile. To delamo s precej hitrim tempom, morda s prehitrim. Več stotisoč mladih ljudi se uči in uči se morda prehitro. Ako ne bomo delali prehitro, potem bomo vzgojili množico mladih ljudi, ki bodo mogli aparat iz temelja preosnovati.«

To samozavestno priznanje, ta samozavesten Leninov odgovor nas navdaja z zavestjo tudi pri današnjem sporu v ruski stranki:

Osebe igrajo čisto veliko vlogo. V zgodovini delavskega gibanja je težko razsoditi, ali je igral Marks ali Lenin večjo vlogo. Učitelja sta umrla. Ostali so dobri in slabi učenci. Učenci se pripravajo med seboj, kdo je sposobnejši za vodstvo. V tem tiči današnji spor ne samo v Rusiji, temveč tudi drugod. Prepir med učenci bo pa končno živo življenje, ki kaže sledečo pot:

Proletariat se razredno prebujajo, proletariat mora postati politično zrel in enoten, da bo sposoben po žalostni meščanski dedščini preustrojit svet tako, da bodo imeli vsi ljudje dovolj kruha. S kruhom pride tudi drugo blagostanje.

Napad na strokovne organizacije.

To poostrenje nam kaže predvsem propagadni teden rudarske eksekutive v onih revirjih, kjer so se pojavili stavkokazi. Propagadni teden je obrodil sadove: število stavkokazov pada. Vsi vemo, da vladina poročila vedno navajajo večje število stavko-

kazov, kakor jih je v resnici. Prejšnji teden je izdala konservativna vlada poročilo, da od 1,107,129 rudarjev dela 130.000. Tudi če bi bila ta številka resnična, vztraja torej štiri petine rudarjev v energičnem boju: lep primer proletarskega junaštva in strokovne discipline.

Med tem pa posega v rudarsko stavko nova velesila: zima. Angleška industrija trpi ogromno škodo radi stavke — vsak dan 2 milijona šterlingov ali okrog 600 milijonov Din; bilance prihodnjega leta bodo to pokazale. Toda doslej ni bilo mraza; ves premož je šel lahko v tovarne. Sedaj bo pa potrebovala vsaka angleška hiša premož. Angleški narod bo v celoti občutil krivičnost podjetnikov, ki hočejo rudarjem poslabšati njihove delovne pogoje. Anglija ne vzdrži zime brez premoža. Vlada bo morala pritisniti na podjetnike.

Pred enim letom je izšla v Angliji knjižica: »Mir in dobra volja v gospodarskem življenju«; to so zbrani govori ministrskega predsednika Baldwin. Leto, ki je sledilo tej knjižici,

ni bilo leto miru — temveč leto generalne stavke, polletnega rudarskega boja . . .

Nedavno se je vršil kongres angleške vladajoče konservativne stranke. Tudi ta kongres ni zboroval v znamenju »miru in dobre volje«, temveč v znamenju poostrenega boja med dvema razredoma. Na kongresu se je hujskalo proti Sovjetski Rusiji in proti angleškim delavskim organizacijam: Konservativci pripravljajo napad na strokovne organizacije in hočejo napraviti ostre zakone proti stavkam.

Pred enim letom je konservativni ministrski predsednik izdal parolo: mir in dobra volja. Toda vse olje njegovih petrolejskih govorov ni preprečilo krize v Angliji. Konservativna vlada ni dala miru Angliji, temveč vojno. In danes je Baldwin bolj osovražen kot katerikoli drug gospod Vel. Britanije.

Med nasprotnimi razredi ni miru. »Miroljubni« Baldwin je pogol delavstvo v boj. Poostreval rudarskega boja je morda le epizoda (dogodek); poostreval razrednega boja v Angliji pa je zgodovinska pot.

Delo za zedinjenje.

Cenjeni sodrug! Če dovolite, hočem tudi jaz popisati svoje vtise iz opazovanja Vašega truda po tistem toliko premlevanem zedinjenju od vseh strani in sicer tako, kakšni vtis pač napravlja to delo za zedinjenje na mene — privatnega delavca. Zdi se mi, da bo treba tistem zedinjevalnem delu še marsikaj povedati in sicer tudi od strani onih, ki stoje izven Vašega kroga.

»Delavska Politika« s svoji 151. številki prinaša z nekim posebnim veseljem in svetniškim ponosom kot uvodnik, kakor sama pravi »zelo pomemben članek« iz »Radniških Novin« o celjskem kongresu SSJ v Sloveniji. Res je lahko ta članek »zelo pomemben« za vsakega optimistično in sentimentalno razpoloženega posameznika za zedinjenje. In če je res ta članek v »Radniških Novinah« napisal centralni tajnik Delavskih zbornic Ž. Topalović, kakor to z nekim notranjim zadovoljstvom omenja »Del. Politika«, potem ni čudno, da je delo za zedinjenje težavno, ker se skuša pri nas predočiti nekaj v sakrosanktni luči, kar za razmere v Sloveniji absolutno ne drži. Ta moj skeptičizem potrjuje dejstvo, da so pred kratkim ravno »Rad. Novine« trdile v enem članku (»Niški slučaj«), da so vsi nevtralni sindikati v Jugoslaviji in med temi tudi n. pr. »Savez Grafičarjev Radnika Jugoslavije« komunistične organizacije. Slovenski delavci pač zelo dobro vedo, koliko so grafični delavci v Sloveniji komunisti. Na drugi strani pa, z ozirom na zakon o zaščiti države, je precej prozoren namen tega članka, ki ne bi smel dobiti prostora v listu, katerega izvajanja v razmerah v Sloveniji hočejo okrog »Del. Politike« z posebno vnamo servirati kot lekcijo drugim pri delu za zedinjenje.

Tako je tudi iz omenjenega članka, ki ga »Del. Politika« dr. Topaloviću pripisuje, razvidno tisto, kar smo zvedeli takoj po celjskem kongresu SSJ z ozirom na skupino »Zedinjenje«, in to je: »organizacijsko zedinjenje na osnovi programa in statuta SSJ«. Torej to se pravi: zedinjenje z oficalno SSJ je le mogoče potom pristopnih izjav iste in nič drugače. Revizija programa in pa izločitev tistega, kar je povzročilo razcep, o tem torej ne more biti preje govora, dokler se ne izvede ono »organizacij-

ske zedinjenje«, ki vodi le potom pristopne izjave za vse tisto, o čem vendar niti noben član SSJ trdititi ne more, da je nedotakljiva in popolna sankrosanktnost brez napak, madežev in gnilobe. Zdaj torej delavci v Sloveniji nimajo napram zedinjenju le intrasigentnega Bernota s progresivnim davkom in pa Gustinčiča s edenindvajstimi točkami; marveč tudi oficalno SSJ z njenim najboljšim programom in statutom pod milim jugoslovanskim nebom. Na iskreno ponudbo za zedinjenje od skupine, ki to misli, se torej zahteva, da naj popreje ista prišeže enostavno na vse ono, kar je rodilo ministerializem, pakte z demokrati in pa nešteto drugih oportunistov. Taka zahteva ne pomeni nobene iskrene volje po zedinjenju. Zedinjenje le potom pristopnih izjav je ravno tako reakcionarna zahteva, kakor zahteva angleških lastnikov rudokopov napram stavkujočim rudarjem, češ: vrnite se najpreje na delo in se bomo potem z vami pogajali.

Kot socialist razumem trditve člankarja, da so socialisti branili in očuvali svojo stranko proti komunistični. Ne razumem pa oni konservativizem, s katerim se hoče nekdo v SSJ braniti prillva širokih mas potom širokogrudnega programa stranke, ki ne bi pač sama kot taka »likvidirala«, marveč bi likvidirala z desničarskim oportunizmom, ne da bi prevzela levičarski ekstremizem, in sicer z pomočjo duha časa in pa izkušnjam zadnjega časa odgovarjajočim programom, katerega smernica bi bila: aurea mediocritas (zlata sredina). Vse drugo govoričenje o obstoječi organizaciji, programu in statutu je le diplomatska barikada, za katero se skriva neodkritosrčnost. Skupina »Zedinjenje« je v tem slučaju ponudila resnično zedinjenje in to ne na neki, za socialiste nesprejemljivi podlagi in ta je: revidiran program avstrijske socialno demokracije. Ta program bo gotovo sprejemljiv za vsakega resnega socialista. Zakaj torej potem treba siliti od strani SSJ svojega kontrahenta na brezpogojno »organizacijsko« zedinjenje v okviru obstoječega programa in statuta, je absolutno nerazumljivo.

Sicer pa izvajanja člankarja v »Rad. Novinah« in pa tudi svojčas v

»Del. Politiki« ne držijo, češ, da ponujajo zedinjenje elementi, ki so svojo tranko izgubili, ozir. da nemože spreminiti statuta radi nikjer neorganizirane skupine. Temu se pa da odpomoči. Ker imam vtis iz poteka dosedanje polemike od strani SSJ, da s tem zedinjenje itak resno ne jemlje, ozir. da event. pogajanja ne bodo vodila do nobenega hitrega uspeha, predlagam, da skupina »Zedinjenje« izdela točen program na podlagi revidiranega predloga statuta avstrijske socialno demokracije ter naj se pristopi k ustanovitvi samostojne delavske stranke. Od tega bi bile večkratne koristi. Prvič bi se dala popolnoma organizacijska oblika delu, ki ga sedaj skupina »Zedinjenje« vrši, le kot »propagando«, drugič bi se omogočilo večkratno izhajanje lista potem rednih članskih prispevkov in tretjič bi končno odpadli vsi izgovori na megalomaniji bolehaajočih in konservativno navdahnjenih socialističnih veljakov, češ, da ni organizacije, programa itd. pri onih, s katerimi naj bi se zedinili in za to pogajali. Ni res, da se ne more ustvariti samostojna stranka in da je skupina za njo »preslaba«. To, kar hoče danes velika večina **nikjer** organiziranih delavcev in kmetov, ta večina ni »preslaba«. In ta »preslaba« večina hoče **zedinjenje v enotni delavski stranki** brez vsake primesi kakšne tendence na levo ali desno, ker sta kot levica, tako tudi desnica med delavstvom precej osovraženi radi kozlov, ki sta jih ena kot druga uganjali. Torej stvarni in formelni razlogi napram levi ali desni obstoje pri nas ne le med ljudmi, ki so svojo stranko »izgubili«, ali pa »sede med strankami«. Razvoj bo pač pokazal, da bo vodila pot delavstvo ne na levo ali desno, temveč, kakor sem že poprej omenil, v smeri: aurea mediocritas. Drugačne poti po mojem mnenju ne bo proletariatu zapisal niti tajnik centrale Del. zbornic, niti nobena druga filozofija. Tako pač sam čutim kot delavec in tako se to občuti med delavci, kjer je pač življenje drugačno kot pa v raznih advokatskih pisarnah ali pa uredništvih raznih »delavskih« časopisov, kjer bi se rado v časih fabriciralo le edino to pravo za delavce, kar, v resnici pravim, biti ne more, ker realno življenje narekuje drugače. Veliko filozofirati o zedinjenju in kakor iz leve tako tudi iz desne diktirati razne tiste pogoje v času, ko ravno vsem enim in drugim, ozir. celokupnem proletariatu v Jugoslaviji gori streha nad glavo z ozirom na njegovo življenje in pravice, se pravi, igračkati z ognjem in je absurdno. Za danes bi le rekel: neodpustljiv greh na interesih proletariata.

Tako torej stranka, ozir. skupina, ki danes koncentrira vse svoje delo na ono najelementarnejšo zahtevo idejne dobe, t. j. enotna delavska stranka z marksističnim programom, taka grupa ima izglede na uspeh, pa če bi bilo na levi ali desni še toliko nevošnjih prerokov. Ta ideja, kateri

bi podlaga bil predlog revidiranega programa avstrijske social. demokracije, je zmožna koncentrirati vse to, kar levica in desnica absolutno ni znala in mogla za se pridobiti, ker kakor danes SSJ, tako so vedno vsi drugi stavili barikade raznih pogojev. In tega, kar naj delavska stranka z novim programom zase pridobi, je zelo mnogo tudi pri nas v Jugoslaviji. To kar je bilo mogoče v strokovnih organizacijah in kar so ravno z največjo reklamo forsirali in izvedli ravno posamezniki skupine »Zedinjenje«, delavci vidijo in instinktivno vprašajo, zakaj ne bi bilo mogoče isto uporabiti tudi v bojih za politične pravice proletariata. »Sic volo, sic jubeo!« pravi v tem slučaju proletariat in bodo mu mogle napraviti prostor vse filozofsko-diplomatske barikade, tradicije, neomilnih obstoječih strank, programov, točk itd.

Tudi skupina »Zedinjenje« noče nobenega likvidatorstva, marveč **revizije**, kar pa vendar ni eno in isto. Radi tega so vsa taka in podobna strašila o likvidaciji in opazkah »o vseh žrtvah skozinsko zaman« popolnoma brezpredmetna. Da je temu tako in da se tudi včasih pri »Del. Politiki« motijo in lahko tudi z »Rad. Novinami« vred, to okrog »Del. Politike« lahko razvidijo iz dejstva, da so ravno oni »Naprejevi« skupini napovedali že velikokrat smrt, a se isto dosedaj še ni zgodilo.

Torej ta politični boj ne upropaja, kakor tudi ne zastruplja vsaj tistega ne, kar si odkritosrčno želi zedinjenja. On škoduje lahko le tistim, ki odkritosrčnega zedinjenja brez razlikih papirnatih pogojev nočejo. Ta boj se vodi in vodil se bo, tudi če bi se uresničil moj predlog; le k razčiščenju, ozdravljenju in uresničenju pravega zedinjenja delavcev in kmetov, ne da bi bilo pri tem premagancev in zmagovalcev, kar je po zdravi človeški pameti edino prav. Kdor hoče pa vkljub vsem nesrečam krčevito vstrajati še nadalje pri ostankih svoje postojanke, ta naj torej vstraja naprej pri svojem. Delavstvo danes nima časa se dolgo z njimi ubijati. Gremo naprej, na delo, ki je duhu časa in situaciji primerno. Socialist.

Op. uredništva. Radevolje priobčujemo misli socialističnega delavca o političnem zedinjenju. Z veseljem bomo objavili vse tozadevne razprave iz delavskih vrst, da se to vprašanje temeljito prečisti med samim delavstvom, ki ga ta problem v živo reže.

Z ozirom na predlog člankarja, da mi izdelamo točno plaformo za zedinjenje, bodo videli čitalci našega lista v današnji številki pod domačimi vestmi pismo vodstva SSJ. Mi sedaj te predloge pripravljamo. Upamo, da se bodo črnogledne misli dopisnika izkazale kot preveč črnogledne. Prepričani smo, da bo tega dopisnik sam najbolj vesel, ako bo SSJ pokazala vso pripravljenost za zedinjenje.

Vsak svobodoljubljen državljan se strinja s tem. Toda — ali naj se mi delavci v boju proti eni meščanski (demokratski) stranki vezemo z drugo meščansko (klerikalno) stranko? Ali naj v boju z demokracijo damo glasove klerikalcem? Nikakor ne!

Pristaši zveze s SLS pravijo na to: tu ne gre za splošna politična načela, tu gre le za avtonomijo mesta Ljubljane. Na to je kratek odgovor: Klerikalci niso stranka, ki bi dosledno branila politično svobodo in občinsko samoupravo: v Trbovljah delajo skupaj z orjunci za razveljavljanje izvoljenega delavskega občinskega sveta, v Mariboru vladajo skupaj z orjunci proti delavstvu. V opoziciji sicer kriče proti zakonu o zaščiti države, ko so pa na vladi, pa prav nič ne zaostajajo za Žerjavom.

Kaj pa bodo rekli rudarji in mariborski delavci, ko bodo čuli: ljubljanski socialisti so se zvezali s klerikalci!

Končno pa pogledimo na Ljubljano samo: 1920. leta Zaloška cesta! Ali naj se zvežemo z onimi, ki so dali prelivati kri ljubljanskega delavstva?

Danes se pripravlja SLS na sporazum z beograjsko gospodo, na vstop v radikalno vladno. In socialisti naj se vežejo z njimi v Ljubljani?

Zakaj se dobričajo klerikalci delavcem Ljubljane? Samo iz svojih strankarskih koristi: Dr. Korošec je ljubljanski poslanec in klerikalci hočejo pokazati tudi z občinskimi volitvami, da je Ljubljana klerikalna! Oni rabijo delavske glasove za svojo firmo, da bi jo čim dražje prodali radikalom.

Ljubljana ne sme biti orjunska, ne sme pa biti tudi ne klerikalna!

Ljubljana je delavska in uradniška!

In kdor je za avtonomijo ljubljanske občine, mora biti zato, da se postavi

enotna lista ročnih in duševnih delavcev, stanovanjskih najemnikov!

Pod to listo se morajo zbrati vsi sovražniki gerentstva, orjuncem in reakcije!

Naj živi resnična zveza delovnega ljudstva pod vodstvom razrednega delavstva!

Pritisk na železničarje.

Buržuazija se je spravila sedaj na železničarsko delavstvo, nameščence in na uradništvo. Ko je zaslužila rudarje, ko je znižala plače kovinarjem, hoče sedaj zaslužiti docela železničarje.

Na delu so vse sile, ki upravljajo z železnico, od ministra do posameznega direktorja železnic. Pomagajo mu pa njegovi pomočniki, višji uradniki, ne glede na to, da jih je mnogo, ki se računijo celo kot vodilni člani nacionalnih železničarjev, Ali bolje, ker so ravno vodilni člani nacionalnih železničarjev, so zvesti oprode direktorjev, generalnih direktorjev in ministrov.

Sedanji minister železnic Jovanović je že izdal zakonski predlog, da se naj nestalnost železničarjev (torej nastavljenec in uradnikov) podaljša za nadaljna tri leta. Motivira to s tem, da bo lahko izvedel premestitve na vse mogoče načine in kraje osebja in ga temeljito pomešal. In da bo lahko reduciral po mili volji in strankarski potrebi. Pravi, da bo to v korist državi in železničarski stroki.

Tako govori minister, človek, o katerem si predstavlja vsakdo, da je inteligenten mož in torej pravilno misli. Ali če se pogleda, je stvar drugačna. Vršni se ista politika ali hoče se v železničarski stroki vršiti ista politika, kakor v stari Avstro-Ogrski. Slovence v Makedonijo, Slavonijo, Bosno, a Srbe v Slovenijo. Da se s tem ne zboljša železniški promet, je jasno, ker so v Makedoniji, Srbiji itd. drugi običaji in druge razmere, nego v Sloveniji. n! eni in drugi ne razumejo teh nenavajenih (da se tako izrazimo) razmer, ter bodo opravljali službo tako, kakor so vajeni. S tem pa se bo zadelo domačine, ki se zopet nočejo (ali boljše ne morejo) kar tako meni nič tebi nič privaditi novemu redu. Posledice so pri tem nezadovoljstvo in mržnja.

To je ena stran. Druga pa je ta, da je glede stanovanj zelo težko »pomešati« ljudi iz enega kraja v drugega.

ga, in to še posebno, kjer so otroci, ki hodijo v šolo. Čeravno je slovenski, srbski in hrvaški jezik podoben, menda vendar ne bo sedaj kdo pričakoval, da n. pr. otrok 3. razreda ljudske šole naenkrat začne hoditi v čisto srbsko ljudsko šolo. Taka zahteva bi dišala že po musolinijadi na Primorskem. Pustiti pa otroka v starem kraju (v Sloveniji) pa vsled izdatkov ne gre. Isto se zgodi, če bi n. pr. se to zgodilo s srbskim otrokom.

Tretje pa je to, da ne vemo vzroka, zakaj se naj pomešavajo ljudje v razne kraje države. Ali ni za vsakega bolj prijetno služiti svoj kruh in delati v kraju, kjer je domač? Ali ni državna služba (torej železninška namenjena za to, da se vrši promet? Ali pa je morda zato, da se delavstvo in uslužbenstvo sploh »sezna« z vsemi kraji Jugoslavije?

Nadalje, kar se dogaja, je pa predlog ljubljanske direkcije (odkar je Knježević, ki ni Slovenec, nego Srb, direktor, ima svoje navade, ki se jih je navadil doma) v Beograd, da se naj uvede turnus 12/24 in 24/24, torej služba 9 in pol urna in 12 urna.

Poskus, da se odpravi osemurni delovnik, je tu. Čimbolj se oddaljujemo od dni svetovne vojne, ko je bila buržuazija zbegana, tembolj ji rastejo peruti. Osemurni delovnik, ki je otrok mirovnih pogodb, sedaj umira. In to na železnici v ljubljanski direkciji sedaj hočejo uveljaviti — ker v drugih direkcijah na jugu, ga že itak ni več, že dolgo ne več. Tam v beograjski, subotički itd. železniški direkciji so ga pokopali in tam ni bilo nikogar, ki bi se zato zavzel in vsaj protestiral. Tam je proletariat železnice — mrtev. Ostal je samo še suženj.

V ljubljanski direkciji si železničarstvo ne bo pustilo kar tako vzeti osemurni delovnik, to smo prepričani. Napelo bo vse sile, da ga ohrani in da predlog ljubljanske direkcije železnice ne postane naredba.

Delavci Ljubljane, pripravite se!

Po padcu demokratskih gerentov je zasedel njihovo mesto vladni komisar Mencinger. Njegova naloga bo, da v doglednem času razpiše in izvede volitve v ljubljansko občino. Kakšno vlogo lahko igra v socialni politiki občina, je za nas, ki pripadamo razredu izkoriščenih, popolnoma jasno. Posebno nam bo to razumljivo, ako pogledamo, kako se je zadnja leta reševalo najbolj akutno vprašanje: **stanovanjska kriza**. To vprašanje, ki teži nas vse ročne in duševne delavce, se je do sedaj reševalo samo s političnega ali bolje rečeno strankarskega stališča. Za glasove, za volilne kroglice so se delila stanovanja — nikakor pa ne po potrebi. Kajti, ako bi se upoštevalo samo one, ki danes žive v šotorih in barakah — je razumljivo, da bi se slednji morali v prvi vrsti izprazniti. In to bi se zgodilo — ako bi reševali to vprašanje **delavci in nameščenci**. Iz tega sledi, da si moramo **zavojevati**, ako hočemo, da se bodo taka in slična vprašanja reševala v korist delovnemu ljudstvu. Poleg tega vprašanja imamo nebroj drugih socialnih vprašanj,

ki jih predstavniki buržuazije v občini zanikajo in zanemarjajo. Ni naš namen, da bi v tem članku obravnavali vsa komunalna vprašanja z vidika socializma, ker bomo v eni prihodnjih številčk začeli objavljati naš **komunalni program**.

Pač pa bo moral ljubljanski proletariat zavzeti svoje stališče napram bližajočim se občinskim volitvam in sicer glede svoje taktike. Izven sporov in debat mora biti sledeče: **nobenih konpromisov z meščanskimi strankami**. Nobenih zvez z buržuazijo pod to ali ono firmo. **Proletariat Ljubljane mora iti enotno na skupnem programu v boj za občino**. Kdor tega noče, je ali slep ali pa zaveden izdajalec interesov ljubljanskega delavstva. **Tako je večinsko razpoloženje v tovarnah in delavnicah med ročnimi delavci**. Kakšno pa je med vodilnimi krogi? Neka skupina hoče za vsako ceno obnoviti »Zvezo Delovnega Ljudstva«, t. j. **zvezo s SLS**.

Kot edini glavni vzrok za potrebo zveze s SLS navajajo: **na vsak način je treba preprečiti, da bi Žerjavovci zavladali nad ljubljansko občino**.

Sodrug Jurij Stanko preganjan radi boja proti redukcijam na železnici.

Ujedinjeni Savez Železničarjev Jugoslavije je priredil v preteklem poletju kakih 30 protestnih shodov proti redukciji na železnici, ki je pretela še povečati vladajočo brezposelnost v Sloveniji. Na enem teh shodov, ki se je vršil na Rakeku, je govoril tudi sodrug Stanko. Kot zastopnik vlade je bil na tem shodu srezki poglavar iz Logatca dr. Polkular.

O tem shodu je nato poslal obširno poročilo velikemu županu v Ljubljani, kjer pravi, da je govoril s. Stanko o stanovskih zadevah, pristavljajoč, da se je to očividno zgodilo samo vsled njegove navzočnosti. Gospod srezki poglavar je tedaj brez vsakega povoda sumničil sodruga Stankota, da je prišel na Rakek s kakim drugim namenom, ko je vendar splošno znano, da se udelejuje s. Stanko izključno na

strokovnem polju. Ker je razpravljal na tem shodu o tem, kako se na železnici razmetava po nepotrebnem denar in omenjal konkretne primere o tem, da dobivajo premo-govne premije ljudje, ki s premo-gom nimajo ničesar opravka, da se izplačujejo nadure takim osebam, ki nobenih nadur ne delajo ali pa to delajo po nepotrebnem in ker je žigosal korupcijo v železničarski bolniški blagajni na podlagi uradnega poročila, je zapisal logaški srezki poglavar v tem poročilu naslednje:

»Kako da morejo aktivni železničarji v takem tonu — bodisi upravičeno ali neupravičeno — nastopati proti svojim direkcijam, mi je nepojmljivo, jasno mi je pa, da je govornik Stanko na tem shodu sejal skrajno nezadovoljstvo med svojimi sodrugi.«

Srezki poglavar v Logatcu je te-

daj mnenja, da železničar nima druge pravice kakor molčati in prenašati molče vse, kar se zljubi višji gospodi pri železniški upravi. Ravnateljstvo drž. žel. v Ljubljani je na podlagi tega poročila uvedlo proti sodruhu Stankotu disciplinarno preiskavo in ga obtožilo, da je na omenjenem shodu zlohotno kritiziral naredbe in postopanje železniške uprave z namenom, rušiti red in disciplino. O tej obtožbi se je vršila razprava v soboto, dne 23. t. m.

S. Stanko se je zagovarjal stvarno in odločno. Povedal je, da je Savez vodil v onem času borbo proti redukciji, da je on na shodu na Rakeku utemeljeval resolucijo, ki se je enotno sklepala na vseh teh shodih, da je razložil zborovalcem, kako se na železnici gospodari, navedel konkretna in resnična dejstva, o katerih so pisali vsi časopisi in o katerih so izšla celo uradna poročila.

Značilna so vprašanja, ki so jih postavili nanj nekateri člani disciplinarnih komisij. Tako ga je vprašal predsednik ravnatelj Fatur, če je sploh treba ljudi podučevati, kaj imajo zahtevati in če se ni zavedal, da je s temi svojimi izvajanjem vzbudil med poslušalci železničarji mržnjo do uprave. Sodili so sodruga Stankota ravnatelj dr. Fatur kot predsed. komisije in kot sodniki Gostiša, Hojs, Fister in Deutschmann. Obtožbo je zastopal dr. Brumen.

Sodruga Stanko je koncem svoje govoru na Rakeku pozval poslušalce, da naj vestno opravljajo svojo službo, da bodo lahko potem tudi zahtevali od uprave, da ona izpolni svoje dolžnosti napram njim. To je ugotovljeno po pričah, ki so bile zaslišane tekom postopanja.

Obtožitelj je seveda predlagal obsodbo, vendar je povdarjal, da niso podani nobeni pozitivni dokazi za Stankotovo krivdo, marveč samo indiciji. Ali disciplinarna komisija je bila drugega mnenja. Ona je izrekla

nad s. Stankotom drakonično sodbo, češ da je on zlohotno kritiziral na tem shodu in da je dokazan njegov namen, da ruši s tem disciplino in red na železnici. Obsodili so ga na odtegnitev rednih prejemkov razen stanarine v znesku 10 odstotkov za dobo enega leta in na ustavitev avtomatskega napredovanja v višjo stopnjo plače in stanarine za dobo dveh let. Proti tej sodbi je prijavil sodruga Stanko pritožbo po svojem zagovorniku.

Obsodili so s. Stankota, četudi ni bil podan dejanski stan disciplinskega pregreška; pri tej razpravi so se slišali nazori, ki spominjajo na najtemnejše čase srednjega veka, ko tlačani ni imel druge pravice kakor da ponižno posluša svojega gospoda in mu poljublja bič, s katerim ga je tepel. Pri tej razpravi se je jasno pokazalo, kakšen duh danes vlada pri ravnateljstvu v Ljubljani. Gospodje smatrajo, da so uslužbenci sužnji in tlačani, s katerimi se lahko počne, karkoli se hoče. Oni pač ne računajo s tem, da se še najdejo uslužbenci, ki se zavedajo svojega človeškega dostojanstva in ki imajo dovolj krepko voljo in dovolj kremenit značaj, da povedo ljudem, ki so služili svojčas pokorno in ponižno avstrijskemu cesarstvu, da oni ne mislijo kloniti svojega tilnika pred črno srednjeveško reakcijo in da ne mislijo pasti na kolena.

Naj pa tudi gospodje pri ravnateljstvu vedo, da s. Stanko ni osamljen, da stoji za njim železničarske mase in da ga bodo podpirale tudi ostale delavske mase. Gospodje! Proces, ki se je končal v soboto v Ljubljani, je proces, ki ga vodite proti celokupnemu proletariatu v Jugoslaviji. Poskrbeli bomo, da se bo o tem procesu slišalo daleč na okoli. Gospodje, vrgli ste rokavico, proletariatu bo bo pobral in bo tudi zmagal kljub vsem zaprekam in kljub terorju, ki danes vlada.

Ne bo dolgo, ko bomo imeli novo krizo. Vsi znaki kažejo na to. Mogoče je tudi, da bomo šli v nove volitve. In tedaj bo čas, da se strnemo v eno vrsto. Pod enotnim vodstvom pojdemo v volilno borbo, da pokažemo delovnem ljudstvu Jugoslavije zločinsko politiko buržuaznih strank v pravi luči.

Socialistična stranka za zedinjenje.

Novo izvoljeno pokrajinsko načelstvo SSJ nam je poslalo pismo, v katerem pravi sledeče:

»V zavesti svoje odgovornosti in v polni zavesti važnosti in daleko-sežnosti stremjenja po zedinjenju razrednih proletarskih vrst, želi načelstvo takoj v početku zastaviti trdna oporišča za stvarno obravnavo predmeta. Da se to omogoči, pripravljeno je pokrajinsko načelstvo SSJ za Slovenijo vzeti kot izhodišče za razpravljanje predloge, ki jih postavite Vi. Prosimo Vas, da jih točno izrazite ...«

Niti Bernotovi socialdemokrati, niti laži-Enotnost nam doslej niso izrazili te pripravljenosti za pogajanja.

Naša skupina bo poslala SSJ obširen pismen odgovor, ki ga bomo v glavnih obrisih objavili tudi v »Delu«.

Živelo delo za politično zedinjenje!

Borza dela v Celju. S 15. oktobrom je pričela poslovati Borza dela v Celju, ki ima uradne prostore v hiši »Prve hrvatske študije«, nasproti kolodvoru. Za stranke se uraduje vsak delovnik od 8. do 12. ure. Telefon št. 119. V svrhu hitrejšega in uspešnejšega poslovanja pri posredovanju dela in služb, ozir. delovnih moči, se naproša interese, ki se na Borzo dela pisмено obračajo, da v prijavi navedejo potrebne podatke in sicer delodajalci delovne in plačilne pogoje ter zahteve in želje glede delovnih moči, delojemalci pa osebne podatke (starost, stan, število družinskih članov, bivališče itd.) ter zahteve in želje glede plače in delovnih pogojev, kje so bili zadnjič zaposleni, število brezposelnih dni itd. Vsakokratni prijavi ali dopisu je priložiti znamko za odgovor. Legitimacije za polovično vožnjo, ki morajo biti opremljene s sliko, se izdajajo le proti predložitvi dokaza, da je dotični res brezposeln, ozir. da potuje v svrhu iskanja dela. Kot dokaz služi dopis ali potrdilo delodajalca, potrdilo županstva itd. Ker je hitro poslovanje Borze dela predvsem v interesu strank samih, se priporoča, da se pri dopisovanju ravnajo po gornjih navodilih.

Knjigovodski in nemški tečaj za ljubljanske delavce.

V sredo, dne 3. novembra se prične v Ljubljani po prosvetnem odseku Delavske zbornice otvorenji delavski tečaji za knjigovodstvo in korespondenco.

V petek, dne 5. novembra se prične pouk nemščine za začetnike. Oba tečaja se vršita na srednji tehnični šoli v sobi št. 5 — vhod skozi Gorjupovo ulico 10, čez dvorišče.

Vsi, ki so se prijavili za ta dva tečaja, naj se zberejo na omenjeni dan v sobi št. 5 do 7. ure zvečer. Kdor se še ni prijavil, naj se nemudoma prijavi v prosvetnem odseku Delavske zbornice v Gradišču št. 2, pri sodrugu Štuklju.

Delavci in delavke, učite se!

Kongres Delavskih zbornic.

V nedeljo, dne 25. oktobra se je otvoril v Beogradu kongres vseh Delavskih zbornic v Jugoslaviji. Iz Slovenije je šlo na kongres mnogo železničarjev, s strani kluba Strokovne komisije so šli ss. Makuc, Sedej, Pretnar, Jeram, Ošlak i. dr. O kongresu bomo poročali.

Delavski koledar za leto 1927.

Strokovna komisija je izdala krasen delavski žepni koledar za leto 1927. Koledar ima več lepih slik in bogato vsebino. Naročate ga pri Strokovni komisiji, Šelenburgova ulica 6/II.

Razredna zveza delovnega ljudstva.

Delavsko-kmečka skupina »Zedinjenje« gleda z vso resnostjo na bližajoče se volitve v Ljubljani. Delavstvo mora postaviti eno enotno listo. Delavstvo mora pokazati, da politično živi. Samo govorjenje in razglabljanje mogočih in nemogočih napak v gibanju, taktiki itd. proletariatu ne da ničesar; treba praktično se zavzeti za delo in ustvarjati enotne delavske nastope. Delavsko-kmečka skupina »Zedinjenje« je poslala zato krajevnemu odboru SSJ, skupini okrog »Enotnosti«, JSDS (»Naprej«) in Društvu stanovanjskih najemnikov sledeče pismo:

Cenjeni sodrugi!

Prej ali slej bodo razpisane volitve v ljubljanski občinski svet. Te volitve so ogromnega političnega pomena: gre za obsodbo reakcionarnega centralističnega režima, ki že skozi leta tepta najosnovnejše ljudske pravice.

Te volitve so tudi velikega gospodarskega pomena: stanovanjsko bedo, občinsko gospodarstvo, promet, davščine, zdravstvo, šolstvo more za večino ljubljanskega prebivalstva pravično rešiti le proletarski razred.

Za delavsko gibanje samo imajo te volitve še poseben pomen: s političnim uspehom v Ljubljani se bo dvignilo proletarsko politično gibanje v celi Sloveniji.

Ako ostane delavstvo tako razkropljeno, kakor je danes, bodo žele popolen uspeh meščanske stranke. Delavstvo se mora združiti v eno politično stranko. Važne skupne politične akcije, kakor so volitve v Ljubljani, naj približajo delavske struje enotni organizaciji.

Dogodki hite in glejmo, da nas ne bodo prehiteli. Ne tratimo časa z brezplodnimi debatami in demagogijo, temveč pojdimo na skupno delo!

Prosimo Vas, da se izjavite tekom 14 dni, ali ste za skupno delavsko listo pri ljubljanskih občinskih volitvah.

V nadi, da ne boste odklonili skupnega nastopa, predlagamo, da se po izjavi Vase krajevnice organizacije in načelstva takoj sestavi skupen volilni odbor, ki naj:

a) sestavi skupen komunalni program; b) organizira skupno volilno pisarno in agitacijo po tovarnah, obratih in delavnicah.

Se enkrat povdarjamo: Ne izgubljati časa s frazarenjem. Praktično je treba udeležiti proletarsko enotnost! Meščanske stranke razpolagajo z bogatim aparatom. Nasproti temu aparatu moramo tudi mi postaviti skupno, podrobno organizacijo, po vseh obratih spletno mrežo.

Živela samouprava ljubljanske občine! Proč z reakcijo!

Živela proletarska enotnost!

Živela razredna Zveza Delavskega Ljudstva!

Sodružne pozdrave:

Neod. delavsko-kmečka skupina Zedinjenje — Ljubljana.

Ljubljana, 27. okt. 1926.

Internacionalni pregled.

Veliki kapital zboruje.

Z velikim hrupom in reklamo se je te dni vršila konferenca »gospodarskih voditeljev«. Za nas proletarce je ta konferenca zelo značilna in zato je potrebno, da si ogledamo njene sklepe:

Velekapital se pritožuje nad visokimi carinami, konstatira razdelitev nekdanj enotnih gospodarskih pokrajin, govori o škodi omejitve uvoza in izvoza, o nastanku novih industrij vsled carinskih mej, o velikih železniških tarifih. Med drugimi konstatira sledeče: »Večina držav je vsled napačnih idej o svojih narodnih interesih spravila v nevarnost svoje lastno blagostanje in je pozabila na skupne svetovne interese.« Vsled tega bi bilo dobro odpraviti ekonomske zapreke med posameznimi državami. Zopetna upostavitve svobodne trgovine bi omogočila oživiljenje svetovne trgovine in kredita. Kratko rečeno: karteliziranje vse industrije. Kajti tu je treba povdariti in podčrtati sledečo ugotovitev:

Za kapitalizem so postale državne meje preozke, on mora prodreti preko ozkih nacionalnih meja in se organizirati na višji podlagi. Vsled tega je velekapital danes še »miroljuben«, vsled tega se v manifestu izreka za svobodno trgovino in carino. To pomeni odpravo carinskih mej, zmanjšanje voznih tarifov, onemogočenje novih industrij v korist internacionalnemu kartelu in njegovemu produkcijskemu redu in v korist cenam, ki jih diktira kartel.

Vsled tega je značilno za ta kapitalističen manifest, ker ne vsebuje niti enega navodila, kako bi se vsi njegovi dobri nasveti izvajali v praksi. V tem si tudi velekapital še ni na jasnem. Anglija stoji še danes izven zapadnoevropskega železnega kartela. Amerika še vedno ni založila svojega denarja v evropsko trgovino. Italijanski in francoski kapitalisti se še vedno pomišljajo podpisati manifest. Kapitalizem, ki se je po vojni začel šele sedaj internacionalno organizirati, ne najde še pravičnega pota za izvedbo svojih načrtov in želja.

Manifest je podpisan od cele vrste znamenitih svetovnih finančnikov-velekapitalistov. Bilo je tudi nekaj takih, ki se niso podpisali. Prvi vpijejo v svet o velikanskem pomenu manifesta — drugi molčijo. A. Z.

Konferenca britanskega imperija.

13. oktobra se je pričela v Londonu konferenca vseh vlad britanskega (angleškega) svetovnega imperija. Angleška ustava razlikuje med domioni in kronskimi kolonijami. Domioni so kolonije s samoupravno pravico, med tem ko v kronskih kolonijah vlada izključno močrost angleške kolonijalne birokracije. Ako to prestavimo v naš proletarski jezik, pomeni ta razlika sledeče: V kronskih kolonijah so evropski kulturonošci iztrebili z ognjem in mečem domače prebivalce in popolnoma zavladali nad kolonijami. V dominionih so pa belokoži gospodarji še v manjšini, ker so pa bolj »kulturni«, vodijo in upravljajo kolonijo v »korist« domačemu prebivalstvu. Na eni kakor na drugi strani imperalizem in popolno gospodarsko izkoriščanje kolonij in tujih narodov. Dominionj so: Kanada, Avstralija, Južna Afrika, Nova Zelandija, Nova Fundlandija in od leta 1921 naprej tudi Irska; nekako v sredi stoje Indija, Malta in Južna Rodezija. Te državne konference se vršijo vsake 3 ali 4 leta. Zadnja je bila 1923. leta. To je konferenca dominionov. Značilno je dejstvo, kako nesorazmerno in krivično je zastopano prebivalstvo teh dominionov: Kanada ima 3 milijone, Avstralija šest in Južna Afrika 7 milijonov prebivalcev in te so pri konferenci zastopane, medtem ko nimajo indijske mase, ki štejejo 320 milijonov, in milijoni črnih, rumenih in drugih prebivalcev kolonij nobenega glasu na konferenci. Pač pa predstavlja ta konferenca mogočno gospodarsko silo britanskega imperija. Je to zasledanje, na katerem se udeležujejo gospodarji avstralske volne, lesa in kovin kanadskih gozdov, posestniki zlata južnoafriških rudnikov in neizmerne bogastva mesa, rib in sadja britanskih kolonij in morja — pod eno samo zastavo angleškega imperija.

Po svetovni vojni se je razmerje med dominioni in Anglijo precej izpremenilo. Anglija, pod pritiskom težkih gospodarskih kriz, je postala

Domači pregled.

Vladne krize in druge bolezni.

Pred kratkim je ministrski predsednik Uzunović podal demisijo svojega kabineta pod pretvezo, da se je g. Radić obnašal preveč po hrvaško, ko je sprejemal češke parlamentarce v Zagrebu. V resnici pa to ne drži. G. Radić je vedno govoril in sicer zelo veliko govoril. V Londonu, Berlinu, na Dunaju in celo v Moskvi je obetal »seljaško« revolucijo v Jugoslaviji. Potem se je vrnil, prišel v Ljubljano, iz luknje na dvor, odtod v ministrstvo itd. itd. Kljub temu se g. Radić vozi še danes v salonskih vagonih. Torej je vzrok drugje. In sicer v krizi radikalne in radičevske stranke. Ti se v notranjosti med seboj koljejo na žive in mrtve. Delijo se na Pašićevce, Maksimovićevce, Radičevce, Nikičevce in še mnogo drugih struj nezadovoljnih. Zaenkrat so Uzunović in Radić prisiljeni, da vladajo skupno, ali vsak od njih bi hotel postati absolutni gospodar, po naše izkoriščevalce situacije. Oba čakata na smrt Pašića.

V tej krizi so postali tudi naši klerikalci in demokrati nervozni. Korošec je cel čas krize barantal za vstop v vlado. SLS hoče za vsako ceno priti do vladnega korita, da zavladajo nad Slovenijo zopet stari časi Korošec-Brejc. V tej krizi so celo pozabili na svojo klerikalno avtonomijo in šele sedaj, ko je Uzunović iz strahu pred Pašićem prekalal svojo demisijo, so zopet zaropotali na avtonomističen lonec. Še celo Gosar, krščanski socialc in poslanec buržuazne SLS, je v polemiki za stanovanjski zakon omilil svoj ostri ton na ljubo vladnih korit, ki so jih obetali radičevci. Žerjav pa je trkal na demokratska prsa in govoril o idejni liniji in načelih narodnega edinstva, ker je vedel, da ne bo nič za njega izpadlo pri tej krizi. Slavenska banka je pokopala pod svojimi ruševinami zadnje njihove upe.

In danes imamo zopet RR-režim. Spremembe ne bo nobene, če bi tudi Korošec stopil v vlado, k večjemu bi prišlo spoznanje med kmete in delavce, da jih je SLS celih 8 let varala s svojimi obljubami o avtonomiji, davkih in vojaški službi.

še bolj navezana na staro in obubožano Evropo. Dominioni pa pripadajo k gospodarsko se razvijajočemu delu sveta, ki stremi za tem, da se politično in duhovno osvobodijo Evrope in njenega vpliva. Težke vojne izkušnje so dvignile samozavest kolonijalnih narodov, ki se nočejo vmešavati v vojne prepire Evrope. Oni so vsled silne carinske politike postali gospodarsko močni in opaža se močna tendenca in želja po popolni osvoboditvi od evropskega vpliva. Posebno kažejo na to zadnje volitve v Kanadi. Tam se je šlo za to, kakšne pravice ima guverner, namestnik angleškega kralja napram domači vladi. Liberalna stranka, ki je nastopila proti guvernerju, je zmagala in nova vlada je celo poslala svojega lastnega diplomatskega zastopnika v Washington. — V Južni Afriki, kjer je na vladi koalicija delavske in liberalne stranke, se je zadnje čase vojevala borba za zastavo. Domača vlada je hotela svojo lastno, domačo zastavo, ki naj bi pomenila vsaj na zunaj nekako samostojnost in se izrekla proti temu, da bi na poslopjih še zraven te visela angleška državna zastava. — Irska je na zadnjem zasedanju društva narodov zahtevala svoj sedež. Sicer jo ostali dominioni niso podpirali, vendar je opaziti, da si v principu pridružujejo pravico do enakega sedeža tudi ostali dominioni.

Ta problem se pa pokaže v najjasnejši obliki v stališču dominionov napram sklepom Locarnske konference. Že mirovna pogodba v Versaillesu je bila v dominionih sprejeta kot poseben zakon in ratificirana. Britanska državna konferenca l. 1923 je izrecno priznala dominionov popolno pravico do sklepanja zunanjepolitičnih pogodb. Sedaj se nekateri dominioni upirajo priznati one angleške pogodbe, ki jim nalagajo posebne vojaške obveznosti napram Angliji. Voditelji v tej borbi proti skupni zunanji politiki celokupnega britanskega imperija, so zopet Kanada in Južna Afrika; proti temu so pa Avstralija in Nova Zelandija in nastopajo kot državni zvesta skupina, to pa zato, ker potrebujejo angleško mornarico in se boje ekspanzivnosti Japonske.

V zvezi s temi vprašanji se bo konferenca bavila posebno zahtevno Irske, ki hoče, da se državno-pravno stališče dominionov zelo natančno določi. Kanada je postavila vprašanje ustavnih pravic guvernerja; postavlja se namreč zahteva, da se guvernerji ne imenujejo več samo iz vrst visoke angleške aristokracije, ampak tudi iz domačinov. Obratno hočejo pa dominioni dati svojim zastopnikom v Londonu večje pravice. Tudi vprašanja lastnih diplomatskih zastopnikov v tujih državah in lastnih sedežev v Društvu narodov igrajo tu veliko vlogo, preko katerih ne bo mogoče iti na dnevni red.

Angleška vlada ne dela tem zahtevam nobenih ovir. To je pač stara diplomatska umetnost angleške države, da tam, kjer ni mogoče vladata s silo, vlada pač s koncesijami, samo da obdrži v svojih rokah vodstvo nad številnimi kolonijalnimi narodi. Seveda se ta vprašanja ne bodo rešila tako lahko, pač pa je ta konferenca le poizkus obdržati vse te dominione, ki stremijo za osamosvojitvijo, še za enkrat v svojih rokah.

Angleški imperializem je še močan. Zlomljen bo le takrat, kadar bo prišlo osvobodjenje podjarmljenih narodov. Zmage kantonskih rdečih armad so zaenkrat pričele majati stebre angleškega imperializma. Velika osvobodilna borba na Kitajskem bo v slučaju popolnega uspeha našla mnogo posnemovalcev, ki se danes še ne upajo upreti nasilju tujega imperializma.

Haz.

Članstvo ruske komunistične stranke

Da bo vsakdo razumel spodaj navedene številke, pripominjamo, da je v Rusiji vsakdo, ki zaprosi za članstvo stranke, nekaj mesecev na preizkušnji. Tedaj se imenuje kandidat. Leta 1926 januarja je štela stranka 592.143 članov, izmed teh je bilo 62,6 odstotkov delavcev, 19,9 od-

stotkov kmetov, 15,9 odstot. uradnikov in 1,6 odstot. raznih poklicev. Kandidatov je bilo 410.346. Tekom leta je poskočilo število članov na 625.715 in kandidatov na 419.987.

Članstvo ruskih strokovnih organizacij.

Vseh članov ruskih strokovnih organizacij je 8 milijonov 678.247. Vsak delavec mora biti strokovno organiziran. Izmed teh 8 milijonov članov je pa 1 milijon 182.507 brezposelnih. Največja brezposelnost je med stavbinskimi delavci in privatnimi nameščenci, t. j. med onimi plastmi, ki so prišle po vojni in revoluciji s kmetov v mesta. Najmočnejše strokovne organizacije so sledeče: državni in privatni nameščenci z 1.069.333 člani, poljedelski in gozdarski delavci z 922.294 člani, železničarji z 977.074 člani, kovinarji s 781.173 člani, tekstilni delavci s 773.107 člani, učitelji in drugi kulturni delavci s 686.879 člani, stavbinski delavci s 535.000 člani, rudarji s 387.126, živilci s 423.153 in kemični delavci s 225.360 člani.

Izmed celokupnega članstva je 2.217.225 žensk in 286.153 mladoletnih delavcev.

Visokošolci v Rusiji.

V Sovjetski uniji je 71 univerz (visokih šol). Tu podajamo podatke o 59 najvažnejših univerzah. Od 99.527 visokošolskih dijakov je: 73.039 Velikorusov, 2099 Ukrajincev, 1377 Belorusov, 608 Poljakov, 14.555 Židov, 532 Nemcev, 984 Armencev; drugi so najrazličnejše narodnosti: Leti (675), Permjaki, Mordvini, Turki, Baškiri, Čuvaši, Jakuti, Bolgari, Kalmiki itd.

Na Kitajskem prodira rdeča armada.

Kitajska rdeča armada, ki obvlada večino južne Kitajske, se približuje Šangaju, ki je četrto največje pristanišče na svetu. Ako osvoje rdeče čete Šangaj, bo zadan imperializmu smrten udarec.

Iz ameriškega delavskega gibanja.

Smrt ameriškega social. voditelja Debbsa.

Prejšnji teden je umrl prvoboritelj socializma v Ameriki, med delavstvom najpriljubljenejši — Debbs. Bil je na pol prorok in agitator, borec in zboljševalec sveta. In ko se je prikazala njegova suha postava z globokimi brazdami na obrazu, na govorniški tribuni, je delavska množica naravnost s pobožnostjo poslušala njegove besede.

Debbs je živ kos ameriškega delavskega gibanja. Tudi slovenski delavci ga moramo spoznati in se učiti iz njegovega življenja za svoje delo.

Rojen je bil 5. nov. 1855 v Indijani (Severne ameriške države). Postal je strojni kurjač. Leta 1897 je postal v svojem kraju občinski tajnik demokratične (meščanske) stranke. Leta 1885 je bil izvoljen na demokratski listi v parlament Indijane. Kot demokratski poslanec je bil hkrati tudi tajnik strokovne organizacije kurjačev. Kakor vidimo iz tega, je bila tedaj razredna zavest med ameriški delavci še popolnoma nerazvita. Leta 1893 je postal predsednik novo ustanovljene železničarske organizacije. L. 1894 je vodil že prvo stavko železničarjev, ki so dosegli svoje zahteve. Tej stavki je sledil velik mezdni boj v Chicagu: Delavci in uslužbenci pri Pullmann-družbi, ki so ji pripadali vsi poštni, spalni in jedilni vagoni ameriških železnic, so zahtevali boljše plače, ugodne delovne pogoje. Tekom stavke je prišlo do krvavih bojov med delavci in privatno armado kapitalistov. Bilo je 12 mrtvih, 150 težko ranjenih, 700 aretiranih. Aretiran je bil tudi Debbs in obsojen od druge instance na 6 mesecev zapora. V igri je Debbs šele postal socialist. Po povratku iz ječe se je popolnoma posvetil socialistični propagandi in agitaciji. Leta 1900 ga je socialistična stranka kandidirala pri predsedniških volitvah.

Viharen in slaven čas za Debbsa je bila svetovna vojna. Z vso silo je širil protivojno propagando. Skupaj z znanim proletarskim pisateljem Upton Sinclairom je izdal tednik »Appeal to Reason« (Apel na razum). Leta 1918 ga je ameriško so-

dišče obsodilo radi protivojne propagande na 10 let ječe. Pri predsedniških volitvah l. 1920 ga je zopet kandidirala socialistična stranka. Dobil je nad 1 milijon glasov. O božiču 1921 je bil izpuščen iz ječe, toda izgubil je državljanske pravice. — Na posledicah ječe in preganjanj je tudi umrl.

Spoštujemo vsi to delo, sledimo vzgledu tega ameriškega socialista in gotovo bomo ustvarili enotno delavsko politično gibanje!

Dopisi.

Ljubljana. — Kako naj bi se zblížala proletarske politične frakcije. — Navaden delavec nam piše:

Vsi voditelji in funkcionarji, ki simpatizirajo bodisi z II., bodisi s III. internacionalo, bi morali priznati marksistična načela in Leninovo delo. Za vsak delavski boj: politični, strokovni, volilni, bi se morali funkcionarji vseh organizacij sporazumeti za enoten nastop proti kapitalističnemu razredu in režimu, opustiti vsak medsebojni boj in združiti vse sile na zunaj — proti kapitalizmu. Tako bi dozoriel čas za zedinjenje danes razcepljenih proletarskih frakcij v eno socialistično stranko na podlagi Marxovih načel.

Najprej naj se sporazumejo med seboj voditelji in funkcionarji ene in druge stranke. Potem naj se skliče zborovanje vseh organizacij in članstvo naj odloči, ali je za zedinjenje in skupnost ali ne.

Vsi funkcionarji, plačani in neplačani, bi morali žrtvovati svoj prosti čas v prid proletariata in enotne stranke, udeleževati se shodov, diskusij, sestankov in vseh drugih delavskih prireditvev.

Odpraviti je treba vse medsebojne osebne napade ne samo v časopisju, temveč tudi na shodih, sestankih in družabnih razgovorih. Funkcionarji naj zahajajo v proletarsko družbo in naj si ne iščejo prijateljev med malomeščani, purgariji po kavarnah. Za nas velja samo ena morala: javno in privatno živeti po proletarskih načelih. Star pregovor pravi: Vzgleđi vlečejo! Naj torej vzgajajo funkcionarji delavstvo ne samo s predavanji in govori, ampak tudi z vzgledom — s čistim proletarskim življenjem.

Kdor kaj zagreši, naj se sestavi proti njemu delavsko razsodišče, ki naj mu da zadoščenje ali ga pa izključi, ako je kriv. Tako se odpravijo vse intrige.

Če je poštena volja za proletarsko osvobodilno delo pri večini, bi tako skoro imeli enotno strokovno in enotno politično socialistično gibanje, ki bi lahko mnogo doseglo za jugoslovanski proletariet.

Kdor je marksist, je tudi socialist, klic vseh socialističnih strank je: Proletarci vseh dežel, združite se!

J. O.

Pekel v Rušah. — »Ko prestopiš ta prag, pozabi na vse nade,« tako je zapisal pesnik Dante pred tristo leti naslov svoji pesnitvi »Pekel«. Tako si mora misliti delavec, ko prestopi prag tovarne za karbid v Rušah. Ali bo še kedaj dihal sveži zrak, ali bode zgorel v vročini, ali ga bode smrad zadušil? Svoje vsakdanje delo dela pri odprtih pečeh — pred odprtim peklom. Takoj pri vstopu vidiš ogromno množino, kakor temni oblak prahu, ki se siplje iz vrha na tebe, da si takoj ves zameten in zamazan. V grlu občutiš, kakor da bi te kdo davil. To je smrad, ki prihaja od peči in izdelanega karbida. Ako imaš močne živce ter da nekoliko časa zdržiš pred pečjo, kamor mečejo delavci surov material, občutiš, kako se nekaj težkega useda na pljuča; težko dihaš, peče te v obraz, po telesu ti lije curkoma pot, oči se solzijo in ne moreš gledati. Iz vrha pa se siplje prah in neznošni smrad. A vendar delajo delavci v tem peklju po več let, skromni in revni, ter za škandalozno nizko plačo. Pri delu nosijo na obrazu nekatere maske, na očeh očala. S tem so nekoliko zavarovani pred strašno vročino, pa kljub temu so delavci, ki delajo pri tem ognju ožganih, zatekljih obrazov. V tem strašnem peklju bo vsak rekel, da morajo delavci veliko zaslužiti! Motite se, ljudje božji! Delavci zaslužijo na uro po 4,50 Din ter doklade 40 odstot. za požiranje prahu na kilograme. — Pa pogledajte ta gosti in smrdivi zrak ter si mislite, koliko časa bi živeli vi — mislite si, je-li sploh mogoče, da vzdrži človek, četudi je ta človek delavec, en sam dan, da ne pogine; kaj ne — pa vendar zdrži. Nedavno je eksplodiral zaprti plin; vsa stekla so popokala daleč na okrog, samo srečnemu slučaju se je zahvaliti, da ni bilo nobenega delavca v bližini. Tudi smrtni slučajji so že bili v tej tovarni. Inspekcija dela je pa daleč od nas; bilo pa bi tudi brez smisla, zanašati se na njo, ker vrana vrani ne izključe oči.

Ko bi bili vsi dobro organizirani, tedaj bi se že dalo kaj napraviti; ali kaj hočete, ko imamo toliko hinavcev med seboj, ko dela za vsak denar, samo da se vsak teden vsaj enkrat napije — tudi če družina strada. Za organizacijo se ne brigajo. Kako hočete, da se bodo potem gospodje za nas brigali. Mi moramo trpeti in molčati tako dolgo, da se bomo spamestovali. Ko se bomo organizirali in se skupno branili pred udarci, tedaj bo tudi za nas boljše.

Redukcija steklarjev v Zagorju. V Zagorju je steklarsko podjetje Abel ustavilo obrat pri eni peči. To bi se ne bilo nič hudega, hujše je to za steklarje, ker so s tem prizadeti vsi. Od sedaj naprej se bode delalo na podlagi sporazuma med delavskimi zastopniki in zastopnikom podjetja: kvalificirani na 14 dni 9 dni, mojstri

na 6 dni. Nekoliko dninarjev je bilo odpuščenih z dela. Od sedaj za naprej bomo zaslužili: pomočniki 600 Din, kvalificirani steklarji pa 1200 Din. Sicer so mislili nekateri mojstri nas še bolj pritisniti, pa se jim ni posrečilo. — Dne 3. oktobra smo imeli konferenco steklarskih delavcev v Hrastniku. Zastopana so bila vsa steklarska podjetja v državi po delavskih zastopnikih. Sklenilo se je med drugim, da se dela sporazumno z vsemi zaupniki steklarskih podjetij za postavitev ene same kolektivne pogodbe za celo državo. Kako pridemo steklarji do tega, da imajo steklarji v Paraččinu (Srbija) za ravno isto delo, kot je naše v Zagorju ali Hrastniku, za 30 odstotkov boljšo plačo. Pododbor Zveze steklarjev mora napraviti vse, da pride do izenačenja plač, to je eno, drugo pa je, da pridemo do ene močne strokovne organizacije vseh steklarjev v državi, v kateri nas bo organiziranih 90 odstotkov. Taka organizacija bo znala braniti gospodarske interese steklarjev.

Papirnica v Medvodah. Sedaj nas je osrečilo podjetje združenih papirnic Vevč-Goričane in Medvode d. d. z novim delavskim pravilnikom. Delovni red ima sicer vsaka tovarna, to bi še ne bilo samo na sebi nič hudega, ako je delavstvo složno in organizirano. Vsako podjetje navadno vsili delavcem svoj delovni red, posebno tam, kjer so delavci slabo ali nič organizirani. V členu 15., kjer se govori o odpustu iz službe, so nekatere točke zelo reakcionarne, kakor: žalitev svojcev, odpust radi nalezljive bolezni, radi hujskanja in nepokorščine itd.; vse to se izrablja proti delavstvu vedno in povsod.

Kolektivna pogodba pa z izdajo tega delovnega reda ne sme nič trpeti, kajti na prvi strani Delov. reda pravi: Ta delovni red tvori del obvezne delovne pogodbe med podjetjem in njegovim delavstvom itd. Vse to seveda so sami predpisi na papirju; podjetje jih lahko krši tolikokrat na dan, kolikorkrat lahko kristjan dnevno greši in — to je: devetkrat najbolj pravični kristjan — taki grešniki so pa naši delodajalci. Pa kaj nam pomagajo vse jeremiade in solzavost, če pa noče delavstvo razumeti tisočkrat izrečene besede: kolikor moči, toliko tudi velja! Prosim, da mi pošljete pet števil »Dela« v razprodajo.

Sevnica. To je kraj, precej daleč od ljubljanskih večnih preprirov, pa vendar slišimo večkrat kaj novega. Mi se za to nič ne brigamo, ker vemo, da na raziščene vseh preprirov najboljše vplivamo, ako utrjujemo svojo organizacijo. Zadnji čas smo delavci iz tovarne Jugotarin in tovarne kopit priredili dve delavski veselici. Posebno dobro je bila obiskana zadnja, na katero so prišli celo oddaljeni kmetje z okrašenimi vozovi. Čisti dobiček je namenjen za delavsko knjižnico. — V tovarni kopit dela sedaj kakih petdeset delavcev. Stopili smo že tudi v stik z njimi, da se organizirajo pri podr. SDZJ. Drugo pa za enkrat molčim. Glad, odpustanje iz službe, šikane — so pri nas na dnevnem redu, kakor povsod tam, kjer vlada bogataš v vsem svojem napuhu nad modernim sužnjem — proletariatom.

Eno se mi dopade v listu »Delo« in to je, da piše za zedinjenje delavcev. To, sodrugi, je potrebno. Kaj nam koristi jok in stok med seboj, če pa smo šibki in razcepljeni. Priporočam vam: iščite pota in načine, da ne ostanete samo pri besedah zedinjenja, temveč da se bode to tudi res izvršilo.

Suženj.

Kaj se je v vsakem občinskem programu prezrlo? V vsakem občinskem programu se je prezrlo delavce in delavke, kateri so neporočeni. Človek bi mislil, da smo mi samci zadovoljni. Pa je ravno nasprotno. Mi smo najbolj izkoriščani del prebivalstva, nas izmoggava vse: od delodajalca pa do najemnika stanovanja, čeprav je ta proletarec. Prvič so sobe drage: za 100 Din mesečno je najcenejša. Spimo po štirje ali pet v eni sobi in toliko plača vsak. Zraven tega nam najemnik da najslabšo sobo, ker boljše itak obdrži za se. Poleg tega ti še na drug način vedno omejuje svobodo. Poleg stanovanja vsiljujejo še hrano. Prve dni je že za silo, ko se pa malo privadiš, v pa tvoja gospodinja za vse poste, čeravno ne zahaja v cerkev in ne gleda v koledar. — Kaj bi bilo za to nujno potrebno? Prvič, da se pri osnutku komunalnega programa delavcev-samecev ne prezre. Enotni delavski blok — ako zmaga pri bodočih volitvah — naj takoj začne z zidavo enega ali dveh »delavskih domov«, v katerih bi imeli pravico stanovati izključno le delavke in delavci samci, kateri nimajo v Ljubljani ali okolici živčih sorodnikov. Naredilo naj bi se v vsakem četnem poslopju 400 sob. V domu naj bi bila čitalnica in par kopalnic. V pritličju naj bi se pa namestila delavska kuhinja pod nadzorstvom delavcev samih. Poleg tega naj bi se nahajala v domu še posebna soba s posteljami za brezposelne potujoče delavce. Ako bi se to izvršilo, bi proletarske stranke veliko pridobile kot protiutež proti liberalnemu in klerikalnemu malomeščanstvu.

Leskovec.

V zadnji številki »Dela« smo čitali članek sodruga Habeta o ročnih delavcih in delavkah. V tem članku poziva sodrug k enotnosti, poziva, naj zopet začnemo delovati in naj se zdramimo, ker drugače nam bo reakcija prej zavila vrat. Zalibog da je premočno zanimanje; imamo štiri delavske časopise in vsak od teh listov razlaga Marxa po svoje in v svojo korist. Ali nimamo delavci in delavke vsi iste težave, pomanjkanje in trpljenje? Ali nismo vsi enako izkoriščani? Zakaj ne bi potem imeli enotne delavske stranke! Proč z frazarjenjem in kopitarstvom. Kadar bodo na čelu grup in v odborih idealni marksisti, potem bo konec spletkarij in očitani; kar bo gnilega, bo tako samo odpadlo. Zedinjenje mora priti, četudi preko glav laži-voditeljev.

Naročnik.